

Комплексна діагностика формування мотивації навчання



Олена ХОМЕНКО,

практичний психолог, спеціаліст першої категорії

Формування мотивації навчання в шкільному віці без перебільшення можна назвати однією з центральних проблем сучасної школи. Її актуальність зумовлена оновленням змісту навчання, постановкою завдань формування в школярів прийомів самостійного набуття пізнавальних інтересів, здійснення в єдності патріотичного, трудового, морального виховання школярів, формування в них активної життєвої позиції.

Одним із головних завдань гімназії «Ерудит» є психологічне вивчення і формування навчальної мотивації учнів. Психологічна служба гімназії зацікавлена та бере участь у реалізації всіх етапів формування і діагностики навчальної мотивації гімназистів.

По-перше, в гімназії «Ерудит» створені умови для формування внутрішніх мотивів, цілей, емоцій до навчання. А саме – учням надається можливість усвідомлення внутрішніх спонукань і подальшого саморозвитку своєї мотиваційної сфери. Учитель при цьому не займає позицію байдужого спостерігача, а стимулює їхній розвиток системою психолого-педагогічних прийомів. Оскільки гімназія працює в режимі ШПД, гімназисти мають можливість самовдосконалення на уроках самопідготовки та саморозвитку, на різноманітних факультативних заняттях та в гуртках, що формує в них власну позитивну самооцінку.

По-друге, організація освітнього процесу побудована так, що в процесі навчання учень зацікавлений у власній діяльності. Головне завдання навчального процесу полягає в тому, щоб, з одного боку, донести до свідомості дитини ті мотиви, які суспільно не значущі, але мають достатньо високий рівень дійсності. Прикладом може бути бажання отримувати гарні оцінки. Гімназістам необхідно допомогти усвідомити об'єктивний зв'язок оцінки з рівнем знань і вмінь. І так поступово підійти до мотивації, пов'язаної з бажанням мати високий рівень знань і вмінь. Це також повинне усвідомлюватися дітьми як необхідна умова їхньої успішної, корисної суспільству діяльності.

По-третє, важливим аспектом вивчення і формування мотивації навчання є забезпечення гуманних відносин між учителем і учнем. Систематичні відвідування уроків психологом гімназії дають можливість оцінювати та корегувати взаємовідносини «вчитель – учень». Необхідно підходити до психологічного вивчення і формування мотивації учнів з оптимістичною гіпотезою: визначення оптимальної зони, в якій дитина, незважаючи на зовні невеликі успіхи, виявляє більшу зацікавленість, має певні досягнення.

По-четверте, для того, щоб забезпечити цілеспрямоване формування мотивації кожного учня, його повноцінний особистісний, інтелектуальний розвиток, що відповідає власним ресурсам, забезпечити максимальний розвиток здібностей та навчання, психологічна служба

гімназії «Ерудит» здійснює психолого-педагогічний супровід за такими напрямками: систематичне відстежування психолого-педагогічного статусу учнів і динаміки їхнього розвитку, створення соціально-психологічних умов для розвитку особистості учнів і їхнього навчання, створення соціально-психологічних умов для надання допомоги дітям, які мають проблеми в навчанні і розвитку.

Для ефективного вивчення навчальної мотивації психологічна служба гімназії створила програму комплексної діагностики. Програма комплексної діагностики охоплює дослідження мотивації навчальної діяльності на всіх етапах навчання, з урахуванням вікових особливостей гімназистів. Діагностичні методики дібрані в такий спосіб, що завдяки порівняльному аналізу ми бачимо динаміку формування мотивації навчальної діяльності.

Діяльність психологічної служби за цими напрямками починається з першого дня перебування дитини в школі. Однією з провідних проблем, з якою стикаються учні і викладачі гімназії, є проблема адаптації. Проблема адаптації зачіпає такі сфери розвитку особистості: мотиваційну та емоційно-вольову. Для вивчення навчальної мотивації учнів 5-х класів ми використовуємо модифікований тест шкільної мотивації Н. Лусканової і тест «Незакінчені речення». Ці тести є методиками дослідження адаптованості дитини і в комплексі всього дослідження показують психологічні особливості учнів.

Тестування шкільної мотивації ми здійснюємо на початку навчального процесу та наприкінці, що дає нам змогу спрогнозувати навчальні досягнення учнів 5-х класів на наступний навчальний рік та підготувати корекційні заходи.

У кожній віковій групі ми використовуємо методики, які відповідають провідним мотивам формування навчальної мотивації: 6 клас – тест «Незакінчені речення», 7 клас – методика «Діагностика мотивів досягнення», 8 клас – методика «Вивчення мотивів навчальної діяльності», 9 клас – методика ДДО, 10 клас – вивчення ціннісних орієнтацій «ЦОЄ», методика Н.Г. Казанцевої, 11 клас – вивчення особистісних уявлень учнів про життєвий шлях «Життєва мета».

Крім використання професійних тестів, психологічна служба гімназії «Ерудит» протягом навчального року вивчає навчальну мотивацію учнів за допомогою анкетування.